

Dyrker bylivet

Siri Haavie

Oslos parsellhager kan synes som en anakronisme i den moderne storbyen. En rest av bondekulturen trukket inn i byen og en type byrom som bryter med alt det vi forbinder med Oslo som en pulserende, moderne hovedstad. Feiringen av urbane kvaliteter har tilsynelatende lite med spatak, bønnestengler og reddiker å gjøre. Jeg tror likevel at vi ved å se nærmere på dette «byjordbruket», ikke bare kan lære mer om én av mange subkulturer i dagens samfunn, men også kan få utfordret en del etablerte forestillinger om byliv, rekreasjon, arealbruk og sosiale møteplasser.

Oslos parsellhager er også interessante fordi de i altfor lang tid har vært en oversett form for arealbruk i hovedstaden. Mens det på bussene i Birmingham i England henger reklameplakater for parsellhagedyrking, finansiert av de lokale myndighetene, lever parsellhagene i Norges hovedstad i stor grad et skjult og truet liv. Som en mellomting mellom by og land, urbant og ruralt, privat og offentlig areal, overskrider parsellhagedyrkingen gjengse kategorier. De er sjelden tegnet inn på kommunens kart, og ingen kommunal etat har i dag det reelle ansvaret for deres fremtid. Leiekontraktene er korte, og parsellhagene er ofte fristende utbyggingstomter for «gode formål» i grønne omgivelser.

Materialet som presenteres i denne artikkelen, er basert på deltakende observasjon og samtaler med parselldyrkere i Oslos parsellhager gjennom mange år, samt en spørreundersøkelse som ble gjennomført blant byens parselldyrkere høsten 1999. Sitatene som brukes i artikkelen er svar på spørsmålet «Hvis du skulle anbefale andre å få parsell, hva ville du legge mest vekt på?»

Et lappeteppes av individuelle særpreg
Å være parselldyrker innebærer at man leier eller låner et lite stykke jord på et større areal som man deler med andre parselldyrkere. Her har den enkelte et privat ansvar innenfor rammene av et fellesskap, og i motsetning til den private



FOTO: THOR HOVDE/P.E.

Vår i parsellhagen på Årvoll.

hageeieren som trekker seg tilbake fra offentligheten for å dyrke sin egen hage, tar parselldyrkeren i bruk det offentlige rom og er med på å gi det et personlig uttrykk – «*Et sted å dyrke jorda, som ikke er privat, men som likevel er uavhengig*», som en kvinnelig parselldyrker uttrykker det. «*Jeg tror de er grønne lunger ikke bare for dem som har parsell, men også for dem som ser dem utenfra*». «*I strøk hvor private hager er gjemt inne i gårdsrom er det vakert å se blomsterhavet på parsellen om sommeren*.»

De mange små parsellene, side ved side, danner et menneskeformet landskap, et lappeteppe av individuelle særpreg. Parsellandskapets fremtoning er avhengig av hva som dyrkes, men også

av øynene som ser. For utenforstående kan det brokete landskapet ofte fortone seg uryddig. Det kan være store forskjeller når det gjelder hva som dyrkes, og også måten parsellarealet tas i bruk på kan variere mye. Mens noen spesialiserer seg på sarte blomster eller eksotiske urter som kryper langs marken, sverger andre til den «reale» poteten, eller dyrker i høyden og slynger bønnestengler mot himmelen. Og bare ved et kort blikk på et parsellandskap vet man allerede mye om hvem parselldyrkerne er: Kvinner dyrker blomster, menn grønnsaker, mens tyrkere dyrker mengder med bønner.

Parsellhagene skiller seg fra byens velfriserte parker og andre mer nøytrale fellesarealer ved at de ikke er designet



FOTO : RIGMOR DAHL DELPHIN, 1962 /OSLOMUSEUM

*Parsellhagen på
Egeberggløkka ved
Telthusbakken.*

av landskapsarkitekter ut fra «riktige» prinsipper om estetikk og velfungerende romrelasjoner, men blir formet gjennom hagedyrkernes aktive bruk. Ofte rommer de praktiske selvhjelpsinnretninger som gamle skistaver benyttet som tomatstøtter, vindusruter tatt i bruk som drivhusvegger, og ikke sjelden planker, murstein, plastduker og annet nyttig «rusk».

Parsellhagene har tilsynelatende mye til felles med byens kolonihager – begge steder dyrkes det blomster og grønnsaker – men de skiller seg likevel fra kolonihagekulturen på flere sentrale måter. Det at det ikke er noen hus på parsellene, at hele aktiviteten er sentrert rundt et åpent areal, innebærer at landskapet settes i fokus, og ikke huset, det private krypinn med blondgardiner og hjemmekos. Det åpne landskapet,

uten hekker og murer å skjule seg bak, og parsellenes størrelse (flere steder ikke større enn 12-15 kvadratmeter) bringer parselldyrkerne fysisk nærmere hverandre. Parsellhagene representerer jevnt over en langt mer anarkistisk bruk av byrommet enn det kolonihagene gjør – uten regler for hekk høyde og annen «småborgerlighet» som i noen grad preger kolonihagebevegelsen. I dette ligger det noe spontant og frigjørende, men også potensielle kilder til konflikt.

Ikke for å overleve, men for å leve

Mens parsellhagene i England har en historie som strekker seg tilbake til borgerkrigen på 1600-tallet, og representerer en form for arealbruk som i mange år har vært nøye kartlagt og regulert ved lov, er parsellhagenes utbredelse og historie i



FOTO: THOR HOVDE/P.E.

Klar til innsats i hagen.

Oslo dårlig dokumentert. Vi vet lite om hvilke arealer som har vært tatt i bruk og om svingningene i etterspørsel opp gjennom tidene.

Byens eldste gjenværende parsellhagen – Egebergløkka (Telthusbakken) – ble etablert i 1917. Formålet med de første parsellhagene var å gi de sosialt svakestefamiliene anledning til å dyrke jord, og på den måten bedre familieøkonomien og gi et tilskudd til familiens matforsyning. Hagene ga også familiene anledning til å komme ut av deres trangboddhet, og arbeidet med jorda ble ansett som en sunn og disiplinerende hobby. Mange forbinder fortsatt denne formen for byjordbruk med krigsår, nød og sult og stiller seg undrende til at noen i dagens samfunn «trenger» å dyrke poteter midt i byen. Men dagens parsellhager har lite

med matauk å gjøre og handler om alt annet enn å spare penger og skaffe seg sårt tiltrengte vitaminer. Spadesticket i jorda uttrykker et ønske om å arbeide med noen grunnleggende naturprosesser, få jord under neglene, knytte bånd til et sted og treffe andre mennesker. Et uttrykk for individualitet, kreativitet og skaperglede. En oppgave å gå til, noe jordnært og rotfast i en virkelighet som kan oppleves både hektisk og kompleks. Både det sosiale samværet og det å dyrke og se det gro, kan ha stor helsefremmende betydning.

Oslo har i dag 21 parsellhageområder med til sammen ca. 900 parseller. Størrelsen på parsellene varierer fra 12-200 m², men de fleste er på 50m² eller mindre. Forsommeren 2009 stod godt over 300 personer/familier på venteliste for å



FOTO: SIRI HAAVIE/P.E.

Et hav av blomster. Egebergløkka (Telthusbakken)parsellhagelag midt i Oslo er byens eldste parsellhage med over 100 personer/familier på venteliste.

få parsell. Ventelisten er spesielt lang på de store parsellhageområdene sentralt i byen: Geitmyra og Egebergløkka har over 100 personer på venteliste og Ola Narr mer enn 70. Interessen for å ha en flekk jord å dyrke midt i byen er særlig økende blant unge og småbarnsfamilier.

Dagens Næringslivs magasin D2 hadde i oktober 2008 en lang reportasje om parsellhagedyrkere som morgendagens trendsettere, med forsidetittelen «Dyrker bylivet. Folk vil bo i byer. Og de vil ha lokal mat. Møt de som dyrker sine egne matvarer midt i Oslo, London og New York.» Her fortelles det at det for første gang siden 1950-tallet selges mer grønnsaksfrø enn blomsterfrø i England, og

over hele USA jobber grupper for at gressplener skal graves opp og tas i bruk til matproduksjon. Ordet «locavore» – en person som velger å spise lokal mat – ble kåret til årets nykommer av New Oxford American Dictionary i 2007. Å dyrke maten sin selv er blitt en trend. Folk vil vite hva de putter i kroppen sin, og ikke minst hva barna får i seg. Dessuten ser mange på hagedyrkingen som en måte å hjelpe miljøet. Økonomiske nedgangstider og økt miljøbevissthet tvinger frem nye løsninger.¹

I The Guardian Weekly i mai 2009 handler et av hovedoppslagene om det samme: «A grassroots movement. Urban spaces everywhere are being turned into vegetable patches. William Sha investigates how



FOTO: SIRI HAAVIE/P.E.

Et broket landskap. Eterjordet parsellhage ved Østensjøvannet.

this helps communities to truly grow.»² Dagbladets søndagsmagasin har samme måned en lang artikkel om «Grasrotbevegelsen – nå vil også byfolk ha jord under neglene», der noen småbarnsmødre med parsellhage på Geitmyra ble intervjuet. De beskriver parsellhagedyrking som terapi fra arbeids- og hverdagsstress, og vektlegger både det sosial aspektet, avkoblingen og den fysiske aktiviteten arbeidet med jorda gir. Som en av dem uttrykker det: «Her kan vi gjøre noe aktivt og sosialt, i stedet for å stille på en meningsløs spinningtime.»³

Men samtidig som parsellhagedyrking blir stadig mer populært, trues flere av parsellhagene av nedbygging. Til tross

for økt miljøfokus og en uttalt målsetting i kommunenes Byøkologiske program (2002-2014) om å øke arealet til bruk for parsellhager, har flere av hagene blitt tatt i bruk til andre formål de siste årene, og flere parsellhager er i dag truet. Så sent som våren 2009, i forbindelse med konflikten rundt planene om å ta i bruk skole- og parsellhagen på Marienlyst til uteområde for en barnehage, ble det nok en gang konstatert at ingen kommunal etat har forvaltnings- eller fagansvaret for områder regulert til eller brukt som parsellhager.⁴ Kommunenes ledelse har ikke forstått at hagebruk i byen er en del av det urbane livet og et viktig miljøtiltak – som må forsvares.

Å være mer enn en tilskuer

Når parselldyrkere blir spurt om hvorfor de har parsell, viser de fleste til «gleden ved å se det spire og gro», noe som også går igjen som argument når de oppgir hva de ville legge mest vekt på hvis de skulle anbefale parsell dyrking til andre. Det å se det spire og gro knyttes i stor grad til tilfredsstillelsen det er at man selv har satt prosessen i gang – sådd frøet og sett planten vokse – samt gleden og stoltheten over å høste egendyrket grøde: «*Det er utfordrende og tilfredsstillende å få det til å gro*», forteller en kvinnelig regnskapssjef. «*Det er spennende og morsomt å se det spire og gro – en god følelse å skape noe*», sier en kvinnelig sjefsingeniør. En mannlig data-lærer skriver om «*gleden av nærkontakt med jord, graving (kroppsarbeid), glede av såing og vekst. Og ikke minst nytelsen (og stoltheten) av å servere 'hjemmedyrket' mat!*»

Flere knytter også gleden ved å se det spire og gro til selve naturopplevelsen og det å følge livsprosessene på nært hold: «*OPPLEVELSEN: se et lite frø bli en stor squash-plante med store frukter! – sette ned én potet og ta opp ti! Smake på nyopptatt, nyvasket blank gulrot/mainepe/reddik! – Parsellen er en del av 'helheten' min*», skriver en middelaldrende kvinne, mens en mannlig student er opptatt av «*den fine opplevelsen det er å spise grønnsaker som man har 'gjort til sine egne' – pleid og stelt fra frø- og plantestadiet og så igjennom tre årstider. Å følge vekstsyklusen på nært hold. Lukten av jord på fingrene (istedenfor plast og parfyme).*»

Lukten av jord på fingrene handler om en helt annen form for interaksjon med omgivelsene, og en helt annen måte å for-

holde seg til landskapet på enn den beskuende holdningen vi inntar som turister og forbrukere. Arbeidet med jorda involverer også et spekter av sanseerfaringer; vi sitter på knærne i det grønne og oppdager verden på nytt: «*Å se det gror... Plukke egne blomster – se farger og former... Få se grønt rundt seg og kjenne lukter – dufter.*» Eller som en annen kvinnelig parselldyrker uttrykker det: «*Parsellen er en frodig oase hvor man kan hente energi. Avkobling. En frodig oase med en spesiell atmosfære, ro og dufter. Nærmøter med den fredelige meitemarken.*»

Balsam for sjelen

«*Parsellhagen skaper fred, på den måten at man kobler ut stress og kobler på det positive. Takknemlighet og ydmykhet. Har gitt meg mye*», skriver en kvinnelig sykepleier. Og hun er langt fra alene når det gjelder å vektlegge parsellhagedyrkingens betydning for psykisk velvære. Parsellen kan by på andre utfordringer enn arbeidsplassen og oppgavene i hjemmet, og kan være en god kontrast til en hektisk arbeidsdag: «*Parsellen har blitt en del av min identitet. Vekselbruket å jobbe med hodet på jobben og med kroppen på parsellen fungerer utrolig godt for meg*», forteller en mann i slutten av 50-årene, mens en ung kvinnelig IT-konsulent vektlegger «*gleden ved å jobbe med jorda. Fysisk og psykisk avspenning – det er en stressende hverdag*». «*Luking er egentlig balsam for sjela – for da kan du la tankene vandre fritt!*». «*Det gir en helt spesiell 'fred' å pusle en kveldstime med luking osv. Jeg hører nesten ikke bussen selv om veien går rett forbi. . .*» Parsellen er også et sted hvor



FOTO: SIRI HAAVIE/P.E.

Matauk. Manglerud parsellhage.

man kan flykte fra sorger og problemer: «Parsellhagen er viktig for psykisk helse – en spesiell form for rekreasjon. Et godt sted å gå til når livet ellers er problematisk». En eldre, bevegelseshemmet kvinne som besøker parsellen nesten hver dag beskriver parsellhagen som «en kilde til å glemme andre bekymringer den tiden jeg tilbringer der». Dette at parsellhagedyrking er en aktivitet som folk med diverse helseproblemer kan ha glede av fremheves også av flere, blant annet av en småbarnsmor som er opptatt av parsellhagens betydning i hverdagen: «Det som særpreger vårt parsellag er at det er mange eldre som uansett sykdom og skavanker jobber og trives sammen. Skulle parsellen bli borte ville deres livskvalitet

synke betraktelig. Dette er veldig viktig, at eldre og kanskje folk med helseproblemer har mulighet til trivsel, mosjon og kreativitetsfremmende arbeid i hverdagen. Selv har jeg psykiske problemer, noen ganger er dette det eneste stedet jeg klarer å komme meg ut av leiligheten og fram til. Når jeg har vært der litt, føler jeg meg friskere, gladere og tryggere i hverdagen. På vår parsell er det et godt, rikt og mangfoldig miljø. Den vil jeg beholde.»

En oppgave å gå til

Det å komme seg ut i frisk luft er et aspekt som vektlegges av mange. Aktiviteten foregår ute, i grønne omgivelser, og enkelte av parsellhagene beskrives som grønne oaser eller paradiser. «På grunn av

beliggenheten av hagen – utsikt. Føler meg fri som fuglen», skriver en trygdet, tidligere ikke-vestlig statsborger som besøker parsellen to ganger om dagen. Av kommentarene kommer det også frem at mange synes det er fint å ha en konkret oppgave å gå til, og finner stor tilfredsstillelse i å gjøre noe de opplever som meningsfullt: «Det er godt å komme seg ut i frisk luft, og samtidig gjøre noe nyttig». «Det er fint å gjøre noe ute i naturen, ikke bare gå på tur.» En husmor vektlegger det fine ved «å ha noe å gå ut til», mens en kvinnelig bibliotekar synes det er «deilig å bli fysisk sliten på noe nyttig».

At det å dyrke jorda ikke bare oppleves som meningsfylt for en selv, men også av andre rundt en, kan også bety mye. En ung, trygdet iransk statsborger opplever parsellhagedyrkingen som noe positivt fordi den gir mulighet for fysisk aktivitet, men også fordi det handler om å «*bruke tiden på en bra måte. Å være et positivt menneske for familien og omgivelsene*». Og som en kvinne i 80-årene påpeker, er parsellhagedyrkingen en aktivitet der man opptrer som noe annet enn konsument: «*Parsellen har gitt meg så mange gleder. Sommeren blir så meget lengre i en by når man kan komme ut i haven både sent og tidlig. Gleder meg alltid til å starte om våren. Føle at jeg er i stand til å foreta meg noe mer enn bare å kjøpe alt jeg trenger.*»

At noe følger etter noe annet

Arbeidet med jorda gir en annen opplevelse av årstidenes veksling enn den man opplever når man bare vandrer gjennom byen: «*Du 'ser' årstidene på en ny måte*», som en ung finanskvinne uttrykker det. «*Skiftningene mellom årstidene blir ikke så*

synlige når man bor i byen. Har du parsell, begynner våren i mars, sommeren varer fra mai til september, selv om det regner, og høsten helt til vinteren kommer – og du får mye mer øye på det når du står midt oppe i blomsterbedet!» Parsellhagen oppleves som et pusterom i hverdagen, underlagt en annen tidsrytme enn storbyens tempo og travle arbeidsdager. Årstidenes veksling – å se frø bli til solmodne tomater – er en påminnelse om at alt ikke kan skje på en gang, at noe følger etter noe annet. Og i motsetning til en del andre situasjoner i hverdagen hvor det er lett å føle seg som en liten brikke i et stort spill, og hvor resultatene av egen innsats er usynlige eller lar vente på seg – er det å dyrke en liten hageflekk noe konkret og overskuelig. Resultatene av egen innsats er der, rett foran en, synlige for alle og enhver. Og de kan tas med hjem, vises frem, syltes, fryses til kalde vinterkvelder, serveres med stolthet eller foræres som personlige gaver som rommer en god porsjon tid og omtanke: «*Vi dyrker masse blomster til egen glede og for å kunne gi bort til mange*», forteller en middelaldrende kvinne, mens en mann, tidligere indisk statsborger, skriver om gleden ved å «*dyrke blomstrende planter for gaver til kolleger/kjente. Glede og harmoniskapende begge parter giver og tar i mot.*»

Noe å gjøre sammen

Flere foreldre fremhever parsellhagedyrkingen som en meningsfylt oppgave som familien kan gjøre sammen: såing inne om våren, fellesskap rundt arbeidet ute og glede ved å høste og spise resultatene av felles innsats. Men det er langt fra bare den tradisjonelle kjernefamilien som har glede av å jobbe sammen på en par-



FOTO: SIRI HAAVIE/P.E.

Marienlyst parsellhage ble etablert i den gamle skolehagen på Marienlyst på initiativ fra Foreldreutvalget på skolen (FAU) og Marienlyst Vel. Hagen ble i 2009 ofret for å tas i bruk som uteareal for en barnehage. De 38 parsellene i hagen var hver på 12 m².

sell. Flere deler jordlappen med venner eller andre slektninger, og det kan være mange hender som er involvert i noen få kvadratmeter. Den oppdragende effekten som hagedyrking kan ha, og betydningen av at barn lærer hvor maten kommer fra, vektlegges også av flere foreldre: «Det er godt å kunne vise sønnen at ting virkelig gror – at det ikke bare dukker opp i butikken». «Det er tilfredsstillende å dyrke noe. Man blir en god rollemodell for sine barn.»

Grader av fellesskap

Parsellhagene er en arena der folk kan møtes og der det er lett å innlede samtaler,

hvis man vil. Mennesker som arbeider sammen, snakker sammen. De deler en interesse og kan lære av hverandre – Har du også snegler på salaten din? Hvordan pleier du å tilberede mangolden? Har du sett hvor store neper jeg har fått! – «Man treffer folk som er lette å prate med. Vi er på samme nivå», skriver en trygdet sykepleier. «Parsellhagedyrking kan også få enslige ut av isolasjon. De som møtes på parsellen har alltid noe felles å snakke om.»

Muligheten for å velge grader av fellesskap er noe som verdsettes høyt: «Sosialt – kan velge selv i hvilken grad». «Kan treffe mennesker hvis en ønsker.» Mens enkelte

fremhever det sosiale aspektet som det viktigste ved det å ha parsell, styrer andre unna all pratingen og holder seg mer for seg selv. Som en mannlig høyere funksjonær uttrykker det: *«Jeg setter pris på noe av det sosiale i en parsellhage, men synes faktisk det er viktig at det ikke overorganiseres. Jeg ønsker å slippe sosiale krav på parsellen, de er det nok av på jobben.»*

«Mange har også med mat og kaffe, og tar en pause i arbeidet ved en av våre sitte-grupper. Vi har nå en del tyrkere som parsell-leiere. De er flinke til å ha med mat. De griller og koker og spiser også middag. Jeg kunne skrive mye mer om parsellen, for der trives jeg. Der slapper jeg av med å grave i jorda og tida går fra en, og så snakker en bort masse tid. Men det er jo óg hyggelig», skriver en kvinnelig kontormedarbeider. Det er et gjennomgående trekk at mange innvandrere med ikke-vestlig kulturbakgrunn (hvorav mange i dag er norske statsborgere) bruker parsellhagen til middagslaging og sosiale sammenkomster. Parsellhagedyrkingen er i langt større grad et familieprosjekt for dem enn for mange av de etnisk norske parselldyrkerne, hvorav en betydelig andel er enslige.

Sosiale og kulturelle forskjeller

«Hvor ellers snakker jeg med innvandrere i denne byen?», spør en ung kvinnelig parselldyrker. Sammen med tre venner deler hun en parsell på 50 m² midt i hovedstaden. Av de rundt 100 parsellene i parsellhagen dyrkes om lag en tredjedel av innvandrere. Mer enn ti nasjonaliteter setter sitt preg på området.

En tyrkisk kvinne kommer trekkende med favnen full av stokker som skal ned i

jorden. Å dyrke i høyden er noe hun kan fra hjemlandet ved Svartehavet. Sist år høstet hun 50 kg bønner og hadde fryseren full vinteren igjennom. Barna bytter på å kjøre henne til parsellhagen på vei til arbeid, og å hente henne på vei hjem. Ofte samles tre generasjoner og lager middag i parsellhagen – koker te på bål og griller kjøtt og grønnsaker. En ikke ubetydelig andel av parselldyrkerne med ikke-vestlig kulturbakgrunn er trygdete eller uten arbeid. Og det er lett å bli isolert i egen leilighet: *«Hadde ikke min gamle mor, som er uten arbeid og som snakker dårlig norsk, hatt parsellen å gå til, ville hun ha sittet hjemme foran tv-apparatet og utviklet diabetes.»* Eller som en ung mann uttrykker det: *«De fleste av oss bor i blokker og savner kontakten med jorda. Vi kommer fra et varmt land og er vant til å være mye ute. Nå på begynnelsen av sesongen er det hard jobbing. Senere blir det plukking og vanning, men mest spising. Når det er varmt, pleier vi å spille volleyball. Det blir flere kilo grillet kjøtt hver helg, så det er greit å bli kvitt litt fett.»*

Parsellhagene burde være en viktig arena i arbeidet med å motvirke ensomhet og isolasjon og for å forebygge ulike livsstilsrelaterte sykdommer. Ikke bare fordi aktiviteten innebærer mye frisk luft, fysisk arbeid og lek, men også fordi den representerer det utvidete kjøkken for en del innvandrere.

Det er blitt hevdet at Norge er et ganske segregert og gettoisert samfunn som ikke er flerkulturelt på noen omfattende og dyp måte. De fleste ressurssterke etniske nordmenn har ingen venner av en annen etnisk opprinnelse, knapt noen bekjente, blir det sagt. Hvorvidt parsellbekjentskap

*Det spirer og gror
i parsellhagen på
Årvoll.*



FOTO: THOR HOVDE/PE.

utvikler seg til vennskap kan jeg ikke si noe om, men besøk i parsellhagene og samtaler med parselldyrkere, viser at mange verdsetter den muligheten parsellhagene gir for å komme i prat med, eller bli kjent med, mennesker med en annen sosial, kulturell og religiøs bakgrunn enn de man ellers omgås.

Noen parsellag prøver bevisst å styrke det flerkulturelle miljøet og skape nye kontaktflater gjennom sosiale arrangementer. I en av parsellhagene med mange parselldyrkere med ikke-vestlig kulturbakgrunn inviteres det årlig til fest med langbord og grilling av helstekt lam. Men mye av den sosiale kontakten er av det mer uformelle slaget, og finner sted med spaden i hånd, i utvekslingen av planter og avling man er stolt av, i frustrasjon over bladlusen. Innvandrerne er ikke sjelden de suverene, de som har mye å lære bort: «Det å være med i en parsellhage skaper en

positiv holdning til mennesker med annen kulturbakgrunn. De har mye å lære oss». «Parsellen er en fin måte å bli kjent med våre nye landsmenn.»

Men innbyrdes kulturelle forskjeller kommer også tydeligere til syne når vi har mer med hverandre å gjøre, og kan være en kilde til konflikt. Ikke alle har samme «standarder» eller oppfatninger av hvordan ting skal gjøres, arealene kan brukes på ulike måter og «den norske væremåten» er bare én av mange: «Det er viktig å slappe av når noen krangler så busta fyker. Etter en tid er de venner igjen. Det er jo mange innvandrere», bemerket en kvinnelig pensjonist. Og som en eldre parselldyrker sa litt beklemt, da han viste meg rundt mellom krydder- og bønneradene: «Det er jo ikke noe galt i det, men det er jo litt rart da, når de kommer her på fredagene med tepper og legger seg ned på parsellen og ber til Allah.»



FOTO: SIRI HAAVIE/P.E.

Trosterud parsellhage ligger i den gamle skolehagen til Trosterud og Tveita skole. Internasjonal Venneforening på Trosterud var en viktig pådriver for å få etablert parsellhagelaget, som i dag har mange nasjonaliteter representert blant sine medlemmer.

Eva i Edens (økologiske) hage

De senere årene har det ikke bare vært en økning i andelen parselldyrkere med ikke-vestlig kulturbakgrunn, men også en sterk økning i andelen kvinner som ønsker å ha parsell. «Parsellhagene er de mange enslige kvinners arena» påpekte en kvinnelig parselldyrker, selv enslig, under et av mine parsellbesøk. Og langt på vei har hun rett. Kvinnene utgjør flertallet av Oslos parselldyrkere. Mange har liten eller ingen erfaring med hagebruk fra tidligere. Og det som motiverer er ikke kiloene med vellykket grøde, men kreativiteten, utfoldelsen og arbeidet med

jorda underveis. Det at mange av Oslos parsellhager er små i størrelse innebærer også at det ikke er så fysisk slitsomt og tidkrevende å dyrke en parsell. Det krever ikke så mye innsats for å føle at man lykkes. Likevel klager mange over at det lukes for lite, gjødsles for lite, stelles for lite. For noen er parsell dyrkingen en dypt alvorlig oppgave, for andre en lek. Edens hage er også en helsebringende hage. Parselldyrkerne ønsker å spise giftfrie, sunne grønnsaker, og det hører til sjeldenhetene at insektmidler eller soppdrepende og ugressbekjempende midler tas i bruk. Mange dyrker miljøbevisst uten å gjøre så

mye ut av det – ens egen plett på jorden skal være i økologisk balanse.

«Nærhet til naturen, til det jorden gir – det som er grunnlaget for alt liv» er et moment som trekkes frem av flere. Enkelte er også opptatt av hvordan arbeidet med jorda «styrker egne holdninger (og andres?) hva gjelder å ta vare på miljø/natur/mangfold – lokalt og globalt». «Jeg tror større kunnskap om dyrking av mat vil gi større forståelse for viktige sammenhenger mellom mennesker og natur. Når vi handler alt 'ferdig' på Rimi blir vi fremmedgjort i forhold til hva dette egentlig handler om! Særlig viktig å gi dette videre til barna våre.»

Den urbane bonde eller bonden i byen?

Den urbane bonde kan lett tolkes som et uttrykk for misnøye med byen eller en lengsel til landet, og enkelte parselldyrkere gir klart uttrykk for at de ikke trives i Oslo: «Jeg vil rose Geitmyra parsellhage opp i skyene fordi det er det beste som har hendt oss. Uten den hadde vi ikke overlevd i Oslo», skriver en ung kvinne. En småbarnsmor påpeker at takket være parsellhagen er det levelig å bo sentralt i Oslo med barn: «Parsellhagen og grøntområdet rundt er en veldig viktig trivselsfaktor som høyner vår livskvalitet betraktelig. Det er også en kvalitet som vi opplever som nødvendig for at vi skal kunne fortsette å bo sentralt i Oslo med barn. Jeg vil si det så sterkt at hadde vi blitt fratrukket dette grøntområdet, ville vi nok sett oss om etter et annet sted å bo.»

Men for de fleste parselldyrkerne ser det ikke ut til være et klart enten – eller. For nesten alle byens parselldyrkere sier de trives i Oslo, og halvparten oppgir

at de trives veldig godt. Som tre unge kvinnelige parselldyrkere uttrykker det: «Drømmen om 'et liv i landlig idyll' blir realisert uten å måtte forlate det urbane (gode liv!!)». «Ingen ting gjør så godt samtidig – ute – bevege seg, se ting gro, være sosial om man vil, sjelefred, uten stress og et must for meg som er innfødt Oslo-jente – veldig urban!» «Det er det som er så fint med Oslo, at det er en by med alt det det betyr, men at en også kan ha en liten flekk med jord å grave i og se årstidene forandre seg. Ja, i tillegg til øyene og marka. Det gjør det bare rett og slett litt bedre å bo i Oslo – at Oslo kan tilby enda en spesiell liten side til noen rare bymennesker.»

Siri Haavie har hovedfag i samfunnsgeografi fra Universitetet i Oslo og en mastergrad i Social and Political Thought fra University of Sussex. Hun driver nettstedet www.parsellhager.no og arbeider til daglig i Helsedirektoratet.

Artikkelen er en omarbeidet utgave av artiklene "Parsellhager i et overflodssamfunn – fra matuak til livsstilsprosjekt" (PLAN 5/2000) og "Parsellhagen – en møteplass for ulike kulturer" (PLAN 6/2005).

Noter

- 1 "Bønder i storbyen", D2 10.10. 2008.
- 2 "A grassroots movement", The Guardian Weekly 08.05. 2009.
- 3 "Grasrot-bevegelsen. Nå vil også byfolk ha jord under fingrene", Dagbladets søndagsmagasin 03.05. 2009.
- 4 Brev fra Friluftsetaten til Byrådsavdeling for miljø og samferdsel datert 10.11. 2008.